

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt X. Galliae pax. Capta hinc opportunitas à Gualterio arctiùs coniungendi Lotharingi cum Pontifice. Melitensis Oratoris aduentus Tridentum, & controuersia de loco. Aloysius Auila Philippi Regis ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11718

1563.

Guerrerum hortatus est, vt ipse alijsque sibi addicti in eam sententiam scriberent ad Pontificem, suam ipsorum mentem explicantes in agnoscenda suprema illius auctoritate, quod conduceret ad purgandum Pontificis animum aduersâ aliquâ opinione, ipsi aliunde impressâ. Sed Guerrerus, negligentis more dedignatus alienam sibi gratiam exquisitis modis comparare, respondit, Id opus non esse, satis fore, si Pontifex cum de sententijs prolatis edoctus fuerit, vera persenserit: adiecitque: *Nobis quod nostrum est ille det, & nos dabimus quod suum est.* Tum in querelam prorupit, quòd dicerentur Episcopi respectu summi Pontificis, esse tamquam Vicarij generales comparatè ad Episcopos, adeoque vnos æquè ac alteros amoueri posse superioris arbitratu. Ad quod Sebastianus: Id affirmatum non esse, sed solum licere summo Pontifici cum Episcopis concurrere in proprijs ipsorum Ecclesijs. At Guerrerus: Huiusmodi sententiam, de qua querebatur, et si non disertis verbis, tamen quantum satis erat vt intelligeretur, significatam fuisse. Quoniam autem malâ tunc corporis etiam habitudine afficiebatur Granatensis, operæ pretium non duxit Sebastianus ampliùs progredi, gnarus, ad cuiuspiam animum conuincendum plurimum roboris subtrahi rationum acuminibus ab eiusdem dissensu, tametsi absque ratione præstito.

12 Per idem tempus illac iter habuit Eleonora Mantuæ Dux, quæ rursus in viam se dederat, Casarem parentem, vt factum est, inuisura Oeniponti, & post aliquot dies Guilielmus Dux eius vir subsecutus est: qui tamen Tridentum non ingressus, nec exhibuit, nec accepit ea incommoda, quæ ex deprauata consuetudine afferunt summi honores non minùs honorato quàm honoranti.

1 Litteræ Vicecomitis ad Borromæum 25. Martij 1563. 2 Diarium 15. Aprilis 1563.

C A P V T X.

Galliæ pax. Capta hinc opportunitas à Gualterio arctiùs coniungendi Lotharingi cum Pontifice. Melitensis Oratoris aduentus Tridentum, & controuersia de loco. Aloysius Auila Philippi Regis Orator Romæ: eius mandata, & Pontificis responsa.

1 Statim ac Lotharingus Tridento discessit, eò peruenit priùs rumor, dein certus nuntius pacis compositæ inter Galliæ Regem, eiusque perduelles hugonottos, conditionibus Regno indignissimis, & Religioni summe perniciosis. Sed à Regina, quæ illius regiminis rotam vertebat, omne studium impendebatur ad conseruandam tum sibi potentiam, quæ in manu muliebri nimis vacil-

4 Litteræ Gualterij ad Borromæum 27 Martij 1563. & pacis capta, sunt in Dia- uo 27. Aprilis

oriæ
ily Trid.
S III.
1563.

1563. vacillabat inter arma, tum securitatem filijs pupillis, adeoque expositis periculo non minus ob suorum Ducum: quam ob hostium victorias; atque, vt quisque rationes excogitat, per quas sibi persuadeat, honestè fieri id quod alioquin appetit, in animum illa inducebat, neque contra rationem decori se quidquam acturam, si illud ageret quod conducebat ad tuendum potissimum omnis decoris fundamentum in Principibus, quod est dominium: neque contra cultum Religionis, dum per ea minora detrimenta illam subducebat periculo maioris plagæ, quæ ex nudato hugonottorum ferro impendisset. Ea pacificatio, quippe opposita sensibus commo-

§ Literæ
Gualterij ad
Borromæum
25. Martij,
& 5. Aprilis
1563.

disque Guistorum, eademque propitia maris Præfecto, illis inimico, accidit ipsis penè^b inscijs, & omnino inuitis: ac præcipue Lotharingo Cardinali, qui aberat, prius pacis confectio quam tractatio innotuit. Hinc existimavit Gualterius, aperiri sibi viam ad aliquod in rem suam moliendum; & absente Lotharingo sermonem habuit cum Archiepiscopo Senonensi, atque ob oculos illi posuit, quàm malè Guilijs præmia repensâ essent à Regina, quàm debile filium, quo ipsi adhærerent, eius gratia esset putanda; quæ facillè posset contingere, vt ipsis necesse foret æmulorum inuidiæ ac violentiæ cedere, regno ad aliquod tempus secedentibus; quæ euentu ipsis neque tutius neque honestius superesse per fugium Româ, illius Religionis Regiâ, cuius causâ vexabantur, & in qua Regia duo ex ipsis summorum Senatorum locum possidebant. Quod si etiam nollent cedere, sed obstistere, sicuti Pontifex succellum præuidens, proximè superiori mense cum eodem Gualterio disse- ruerat, posse id tantummodò & prosperè fieri, si Pontifex vires suas ad hoc conferret, suâque auctoritate Hispani Regis auxilia pertraheret: eo siquidem casu Catholici robustiores euaderent, & formidabiliores Regiæ quàm antea hæretici. Quare quoniam timor in ea Religioni ac dignitati præstiterat, nunc maiorem timorem minori præstiturum. Guisios alioqui pollere in Gallia gubernationibus Campaniæ & Burgundiæ, atque inter eos superesse strenuum militum imperatorem, etiam post recentem iacturam duorum fratrum, nimirum Aumaliæ Ducem, in armis melius exercitum quàm Condeus, partis hugonottæ ductor, magisque pariter quàm Guisus Dux extinctus, qui nimiam quadam cautelâ, ne ingens numerus externæ militiæ induceretur in Galliam, se ipsum & Galliam perdiderat. Iam verò cum posset Cardinalis animaduertere quàm vtrunque necessarium foret Sedis Apostolicæ patrocinium ad se sustinendum, anteferendam à se non esse Regiæ Regiorumque

giorumque ministrorum gratiam gratiæ Pontificis, sacrique Collegij, cum hæc præsertim adnecteretur honestati & obligationi conscientiæ simul ac honoris, ex imposito sibi pileo præfulgentis. Pileum igitur exornaret adiectâ gloriæ coronâ, quæ illum loco galæ tueretur, dum ipse pacem Ecclesiæ, eamque regentis auctoritati firmitatem afferret. Hoc pacto à se comparatum iri perpetua laudum monumenta in acclamationibus Christianæ Reipublicæ, & præualidum præsidij patrociniū in Sede Romana. Hæ rationes mirificè impressæ sunt in animo Senonensis, ægrimoniam iam spirantis ob illam pacem, quæ Guisiorum potentiæ quædam veluti clades erat. Hinc præstolabatur impatienter reditum Lotharingi, quò eosdem in eo spiritus excitaret; & ad ipsum præuolasset, nisi perbreuī opperiretur. Etenim Cæsar, auidus æquè ac sollicitus prosperi Concilij successus, non prius de Lotharingi discessu cognouit, quàm eo improbato, ipsum vt sine mora reuerteretur litteris suis rogauit.

3) Tridenti à publicis functionibus cessabatur, & cuncta negotia præsentia, pro eo quod in huiusmodi inducijs contingit, erant varia consilia ac præfagia futurorum. Antiqui Legati statuerant, non nisi post nouorum accessum in cœtu proponere Canones & capita Doctrinæ reformata, & mansionis Decretum à Lotharingo digestum, de quo postea mandata Româ acceperunt, simulque nuntios, fuisse iam traditam collegis Crucis tesseram, & veniam abeundi. Hæc plana rerum malacia vnica contentione leuiter fluctuauit. Tridentum peruenit Martinus Rojas Portarubeus, Orator missus à supremo Magistro Ordinis Hierosolymitani. Locum ille inter Laicorum Principum Oratores petebat: sed extemplo Procuratores Archiepiscopi Saltsburgensis, & Episcopi Eistatensis, & aliorum, qui Præsules simul ac Principes erant in Germania, restitere; opposcentes, se inter Ecclesiasticos federe, propterea quòd ipsorum Domini erant Ecclesiastici, tametsi Principatum obtinerent; adeoque si ea lex valebat, inter eosdem considendum esse Oratori Supremi Magistri, qui Ecclesiasticus pariter est, & Ecclesiasticos moderatur. Hæc in Melitensem Oratorem obiecta suggessere Legatis Paleottus, alijque Bononienses; vnde suspicatus est Orator, eam nationem ipsi aduersari propter litem Romæ pendentem inter sui Ordinis & illius vrbis Oratores. Has verò pro se rationes ipsis obiecit.

c Litteræ Legatorum ad Romanam 25 Martij 1563.

4) Ordini S. Ioannis^d laicam quoque militiam adnecti, classes ac ditionem ab eo possideri, monetam cudi, superiorem non agnoscere.

d Summa relationum Romanam missa extat apud Barberinos.

Pars III.

Fff

nosci

oriæ
ily Trid.
S III.
IV

1563.

nosci: ab ipso, utpote tali, mitti ad Concilium non Procuratorem, qualem Salisburgensis mittebat, sed Oratorem: à Pontifice in diplomate ad supremum Magistrum ipsi diserte imponi, ut Oratorem non Procuratorem illuc vice suâ mitteret: Romæ ab ætate Leonis X. ad eam usque diem obtineri ab Oratore Meliteni locum in sacello Pontificio inter Principum Oratores; ita præcipi duobus in locis à rituali: idem obseruari in Aula Cæsaris, duorumque potissimorum Regum. E diuerso debere Episcopos secundum legis sanctionem interesse Concilio, & in eo suffragium ferre: quare, tametsi Episcopus aliquis Principatum possideret, hunc existimari rem tamquam aduentitiam, quæ sequitur naturam principalis: utque si Salisburgensis, ubi ipse præsens adfuisset Concilio, in ordine suo inter Episcopos confedisset, illius Procuratori fas non esse superiori inter Oratores loco adspirare. Legati cum & litem nollet decidere, & ea inter duos Ecclesiasticos versaretur, rem Pontifici remisere.

Grauioris erat ponderis legatio, quæ Romam peruenerat aduentu Aloysij Auilæ, maioris Comendatoris Alcantaræ, à Philippo Rege ad Pontificem missi. Mandata ipsi tradita pridie Kal. Decembris, & à me alibi ex transitu nominata, erant huiusmodi.

Pontifici redigeret in memoriam, quàm prompto animo, quantoque studio Rex Synodo fauerat, gnarus emolumenti, quod illi Christianæ rei posset asserre, eò missis suis Episcopis, destinatis suis Oratoribus, prius Piscario, dein Lunensi, ob alias Piscarij occupationes, & præcipuam Lunensis peritiam de rebus Germaniæ, & nauatam solerter operam suam in Gallia & in Germania ad Synodum promouendam. Cum graues quædam difficultates Synodo interuenissent, se Pontificis voluntati semper obsecutum fuisse, idem ministris & Episcopis suo nomine inculcasse: sperari à se, ut illa inter præcipuas ac celeberrimas ex longinquo tempore in Ecclesia habitas emicaret; sed percipi à Rege felicem ipsius exitum in cunctis controuersijs tum Religionis tum emendationis.

Cum Synodus coacta esset ea potissimum de causa, ut qui aberrauerant reducerentur, in rem videri, eos iterum inuitari: in quo suas omnes vires à se offerri, haud opportunum ratio id peragi nomine Pontificis, ne ipsius dignitas illorum irreuerentiæ exponeretur: adhibendum cum istis esse circumspeditionem plurimam, nullâ re aut peculiariter aut vniuersè ipsis oblatâ, quæ illius sanctæ Sedis auctoritati ac prærogatiuæ non congrueret. Si quo infortunio Concilium ad prosperum exitum secundum vota non perduceretur,

1563.
tur, timendas esse pessimas res novas in Gallia; proinde curandum, ut Regnum illud cuncta Religionis litigia Concilio committeret, atque à Rege omnem ut maximè efficacem operam ad id exhiberi. Quapropter non celeriter, sed maturè in definitionibus procedendum, ne hæreticis argumentum querelæ, Catholicis offensio- nis præberetur.

7 Par non esse, de Synodi suspensione agi: oportere abusus Eccle- siasticorum plurimum emendari: atque, ut omnibus satisfaceret, æquum Regi videri, ut ea cuncta in Synodo conficerentur; quod auctoritati Pontificis nihil officiebat, cum ille conventus fuisset ab ipso coactus, reclususque ab ipsius Legatis, & cuncta ipsius potestate essent confirmanda. Præterquam quod omnes Concilij Patres non solum Divini obsequij, bonique publici studiosi erant, sed propensius obstrictique ad Sedem Apostolicam, & Ecclesiasticam digni- tatem tuendam: contra verò, si Romæ leges disciplinæ sancirentur, tametsi severæ, non tamen eas acceptas futuras. Quocirca ubi tandem vellet Pontifex Aulæ tribunalia Romæ corrigere, pro eo ac inceperat, ipsius rei summam Synodi trutinæ committendam.

8 Potissimum in Synodo peti libertatem tum in re ipsâ, tum in spe- cie; cuius libertatis gratiâ non ignorari à Pontifice quæ primùm à Rege fuerant obiecta in particulam restringentem, *Proponentibus Le- gatis*. Eundem in præsentia cogi ad sollicitandum Pontificem, ut rei prospiciat, antequam à Principum Oratoribus idem postuletur: eo siquidem casu sibi non licuisset suam cum ipsis operam non con- iungere. Videri præterea sibi, de mansionis negotio multa fuisse peracta in Concilio à ministris Pontificis repugnantia libertati, & par esse, ne ex parte Pontificis impediretur ea definitio, quæ ipsius potestati ac prærogatiuæ nihil detrahebat.

9 Aliter de concessione Calicis Regem existimare, quæ tot nouis rebus & incommodis grauida præuidebatur, ut quamuis etiam ad eam vnicam hæreticorum conuersio redigeretur, maturè adhuc de ipsa cogitandum esset. Quamobrem ut summum hunc articulum postremum in locum reseruandum, cum de reliquis omnibus actum esset, id autem à se Pontificem rogari.

10 Quod spectabat ad continuationem, satis esse Regi eam in re- cerni, & in diserta declaratione diplomatum, quæ Pontifex ea de re ad ipsum scripserat, etiamsi apertis notis illa tunc à Concilio non poneretur.

11 Hæc erant Regis mandata, quibus ad Pontificem delatis respon- dit ille vigesimo octauo Martij; ita tamen, ut per mansuetum mo- dum

oriae
ily Trid.
s III.
W
R

1563. dum amicæ querelæ rei partes à se in regem, partes actoris à rege in se transferret. Se, difficultate operis animaduersâ, Synodum numquam reclusurum fuisse, nisi certò sperasset Regem sibi quasi brachium ducentem affuturum; sed infortunio suo contigisse, ut Rex non ante diem illum Oratorem sibi fidum misisset, tamen à se perpetuò postulatum. Eius aduentum tam ardentè optatum petentemque à Pontifice fuisse non aliam ob causam, nisi ob finitram operam à compluribus adhibitam aduersus vtriusque commoda. A Piscario vix vnum pedem illatum Tridentum: à Lunensi expectationem tantummodo defatigatam fuisse, quamuis in mandatis indicaretur, à Rege illum ibi commorantem à se credi, cum omnia quæ imperauerat, iam peracta censeret. Rationi consentaneum omnino fuisse, ut Regis Orator adesset Synodo, quando alijs Principibus satis non fuerat vnicum, sed plures assistere. Ab huiusmodi absentia Oratoris, qui Episcopos in officio & concordia contineret, extinctam esse vim mandatorum, quæ Præsules Hispani acceperant à Rege, ut cum Pontifice concorditer se gererent; excitantemque inter ipsos diuisionem, adeoque cunctas difficultates, lites ac dissensiones, quæ acciderant in Concilio, eiusque improperum progressum. Verum quantò minùs fortunatum principium ac medium Synodus habuerat, tantò feliciori finè se à Deo sperare eandem fruituram per sanctas reparatæ disciplinæ leges, quibus curandis numquam se defuturum quoad à probo Pontifice, proboque Christiano effici posset.

Fuisse à Pontifice abalienatos à se animos Cleri ac Præsulum Hispanorum, propter subsidia Regi suppeditata ex prouentibus Ecclesiasticis; & idcirco tantò acerbiorè in se sensum fuisse, quod ab Rege destitutum se cerneret.

Hæreticorum restitutionem, quantumuis Concilium admitteretur, ægrè sperari posse, nisi Catholici principes in id conspirarent.

Quod in primis optabatur à Rege, ut Galli se Concilio committerent, profectò supra modum profuturum fuisse: sed è contrario nihil hætenus loqui Gallos de dogmatum decisione, quin solum loqui ad eam impediendam. Scire Pontificem, à Rege plene intelligi id quod ipse breuiter indicabat; ac proinde quamcumque Regis operam, ea de re cum Gallo & cum alijs adhibitam, opportunam futuram.

A se multò antea repositum iri in Concilio cunctas emendationes, si cognouisset eas ibi conficiendas & comprobandas esse: sed cum per eam tempestatem contrarium ipsi prædicerent præsen-

tes dissensiones, opus à se fuisse iam inchoatum, & per id Patres inuitatos ad ipsum imitandum; & apud se statuisse, denuò Concilij ope statutas etiam emendationes reformare: sed hoc discordijs illic perdurantibus fieri non posse.

16 Addebat, nonnullos grato emendationum nomine ad ea aspirare, quæ ipsorum intererant, præsertim de legibus Comitij Pontificij. Quare, si ipse decessisset ex proximo morbo, sicuti periclitatus fuerat, duos Pontifices creatum iri, alterum Tridenti à Synodo, alterum Romæ à Collegio, cum clade Christianæ Reipublicæ: quod à Rege præ oculis habendum erat.

17 Verba, *proponentibus Legatis*, apposita fuisse ab ipsa Synodo, se ne conscio quidem; comprobata consensu generalis conuentus, ac postea primæ Sessionis, duobus tantummodò repugnantibus. Reuera si huiusmodi forma seruata fuisset, nequaquam exortum iri contentiones perquam noxias, ob quæstiones non à Legatis, sed ab Episcopis propositas, & ab alteris toleratas, ne impediretur in alteris ea, quam aliqui appellabant libertatem. Iam verò quoniam Rex multiq̃ue Principes libertatem huiusmodi cupiebant, quæ tandem non nisi in effrenem licentiam abitura erat, se quod ad ipsum spectabat, illis acquiescere; sed se culpæ subducere ob quodcumque detrimentum, quod inde redundaret in Regem, sicut ad id vique temporis euenisset, nisi forti brachio in Regis emolumentum ipse repugnasset. Indicabantur per hæc variæ concessiones de rebus Ecclesiasticis, Regi peruitiles, quæ libenter ab Hispanis Episcopis in Concilio reuocata fuissent.

18 Mansionem magis à se quàm à quopiam expeti, adeoque iam fuisse denuntiatum etiam Cardinalibus Ecclesias obtinentibus, vt ad eas se conferrent.

19 De Calicis vsu, per consuetam sibi fiduciam, quam cum Rege loquens exercebat, haud sibi temperare, quin diceret, videre sibi opposita postulata, vt cunctis liberum esset proponere; & simul, vt obtaret Pontifex, ne ea proponerentur, quæ Cæsar, Rex Galliæ, & Dux Bauariæ iam statuerant in medium per suos Oratores proferre etiam inuitis Legatis. In re concedenda se procrastinasse: magnas clades à Principibus sibi prænuntiari, vbi repulsa daretur; præsertim verò ipsorum subditos, alioqui Catholicos, si Romæ id ipsis denegaretur, per seipfos accepturos, cum hæreticis coherentes, à quibus in huiusmodi euentibus Religionem abiurare cogebantur.

20 De his ac de plurimis alijs rebus facillè conuenturos Pontificem ac Regem, vbi licuisset ipsis inter se coràm colloqui: plurimùm

1563: quoque rebus profuturum fuisse, si Pontifex cum Cæsare congrederetur, cum certe Cæsar ab ipso coronandus esset.

Ad vadium omnium continuationis, iam apud Regem vnum diploma, alterum apud Vargam esse, simile aliud à se missum iri ad Picarium; adeoque esse in Regis potestate illud, sibi vellet, ad Legatos deferendum curare, & ita rem absolvere: per quod Pontifex significauit, nolle se debitorem esse Regi illius indulgentiæ, de qua nihil ipse laborabat, & in quam alter non sui, sed Cæsaris gratiæ reuera se flexerat. Omne debitum ac ligamen naturali hominum, & præsertim Principum superbiæ graue est; sed illud intolerabile, quo admissio videntur sibi non laudem tamquam grati, sed contemptum tamquam decepti promereri.

C A P V T X I.

Aduentus Tridentum Moroni Legati, ac postea Lunensis Prior ad Cæsarem destinatus: eius colloquium cum varijs Principibus Oratoribus, eiusdemque verba in cætu generali.

ITa res habebant, cum Moronus Legatus, ut ceteris præfessus electus, ad Concilium aduentabat. Et quamquam communi voce compertum esset^a, illum, antequam Tridenti persisteret, Oenipontem iturum, tamen Legatis id ipsum, per Aulæ litteras nondum cognitum, affirmare non licebat sine periculo erroris ac leuitatis. Quare melior ipsis conditio videbatur, credi se vel parui habitos à Pontifice in communicatione negotiorum, vel nimis obtegentes sui in ea dissimulanda, ut qui nihil certi promebant. Et quidem in huiusmodi sententiam tacite conquesti sunt Borromæo rescribentes, qui tandem ipsis rem significat unà cum professione iam suscepta à duobus Legatis; quod excusauit Borromæus^b, respondens, rei notitiam Tridentum transuolasse per tabellarium Româ missum ad Cæsarem ab ipsius Oratore, in Aulâ verò morem non esse tradendi litteras aliorum tabellarijs, adeoque hinc effectum, ne ille certum ac legitimum nuntium Legatis afferret. Quod exemplum documento sit ministris, ne statim angantur, quali respectu à suis Principibus in aliquo euentu, aduersus quam ipsi mereantur, cum innumeræ nec opinabiles sint rerum conditiones, à quibus necessarium aut rationi consentaneum redditur id quod dissentaneum videbatur. Moronus comitem præuertens Tridentum peruenit die^c decimo Aprilis, Paschatis peruiugio. Ancep

^a Litteræ Legatorum ad Borromæum primâ Aprilis 1563.

^b Ad Simonetram 27. Aprilis 1563.

^c Litteræ Legatorum ad Borromæum 11. Aprilis 1563 & Acta Arcis Æliæ: ubi pariter referuntur ingressus Moroni, eius verba in cætu generali, prorogatio Sessionis habita 21. Aprilis, ingressus Nauageri, litteræ Regiæ Sæctiæ, & responsum Concilij.